

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

*(для студентів денної і заочної форм навчання
зі спеціальності 071 – Облік і оподаткування)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2019

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фінанси суб'єктів господарювання» (для студентів денної і заочної форм навчання зі спеціальності 071 – Облік і оподаткування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. Н. І. Гордієнко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 28 с.

Укладач канд. екон. наук, проф. Н. І. Гордієнко

Рецензент

Т. В. Момот, доктор економічних наук, професор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, протокол № 1 від 28.09.2018.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Розрахунок обсягів реалізації продукції.....	4
2 Планування джерел фінансування капітальних вкладень.....	8
3 Планування джерел фінансування для покриття приросту оборотних коштів.....	12
4 Планування виплат по відсотках за банківський кредит.....	14
5 Розподіл прибутку підприємства.....	16
6 Зведений баланс активів і пасивів підприємства.....	17
Список рекомендованої літератури.....	28

ВСТУП

Фінансовий план як узагальнюючий розділ бізнес-плану включає: розрахунок обсягів реалізації продукції; баланс грошових витрат і надходжень; таблицю доходів і витрат; загальний баланс активів і пасивів; графік досягнення беззбитковості.

Робота із складання фінансового плану будівельно-монтажного підприємства (далі БМП) проходить три етапи:

- 1) збирання показників, що характеризують виконання фінансового плану у звітному році. У першу чергу аналізуються такі показники, як прибуток, оборотні кошти, власні капітальні вкладення, розрахунки з бюджетом, відрахування у фонди економічного стимулювання;
- 2) складання проекту фінансового плану на наступний рік;
- 3) аналіз і затвердження фінансового плану по основних його розділах.

1 РОЗРАХУНОК ОБСЯГІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

У цьому розділі необхідно визначити можливий обсяг реалізації будівельної продукції, а також кінцевий фінансовий результат виробничо-господарської діяльності у вигляді прибутку. За рахунок прибутку БМП покриває свої обов'язки перед бюджетом, банками, а частина, що залишилася, використовується для власної виробничої бази, соціальних потреб колективу, матеріального стимулювання працівників.

Прибуток підприємства визначається як різниця між кошторисною вартістю (ціною) зданої у поточному році будівельної продукції (технологічного етапу, об'єкта) і витратами на виробництво цієї продукції.

Кошторисна вартість об'єкта включає планові накопичення. Їх розмір становить 25 % суми прямих і накладних витрат, або 20 % ($25 \times 100 \setminus 125$) кошторисної вартості будівельно-монтажних робіт (БМР).

У зв'язку з удосконаленням будівельного виробництва і управління на підприємстві виникає додаткова можливість для одержання економії за

рахунок скорочення собівартості БМР. Сума економії обґрунтовується відповідними економічними розрахунками.

Собівартість БМР – один з найважливіших показників оцінки результатів фінансової діяльності будівельних підприємств. Відправним документом для визначення економії від зниження собівартості БМР є кошторис на виробництво і план зниження собівартості.

Планову собівартість визначають, виходячи з кошторисної вартості БМР, виконаних власними силами у плановому році за мінусом планових накопичень і заданого зниження собівартості. Зниження собівартості планують у відсотках від кошторисної БМР, які виконуються власними силами.

До задачі об'єкта (технологічного етапу) виконані роботи є часткою незавершеного виробництва, що знаходиться на балансі будівельного підприємства. Прибуток реалізується тільки при задачі замовнику будівельної продукції. Для відображення процесу накопичення прибутку в плані підприємства розраховують показник нереалізованого прибутку в незавершеному виробництві (далі НЗВ), що визначається як різниця між виручкою від реалізації БМР і собівартістю цих робіт.

Прибуток від задачі будівельної продукції складається із загальної суми економії БМР, виконаних до початку планового року, і загальної суми економії БМР, виконаних у плановому році.

Для розрахунку прибутку від задачі робіт замовникам (Пс) користуються формулою

$$Пс = E_{нг} + E_{п} , \quad (1.1)$$

де $E_{нг}$ – економія по об'єктах (технологічних етапах і комплексах), які належать до задачі замовнику на початок року у складі НЗВ, виходячи з рівня зниження собівартості в поточному році;

$E_{п}$ – планова економія по роботах, які намічені виконати у плановому році.

Нереалізований прибуток (Пнр) на кінець планового року розраховується за формулою

$$Пнр = Ппр + Епр - Пз, \quad (1.2)$$

де Ппр – нереалізований прибуток на початок планового року;

Епр – економія по всіх виконаних роботах (разом з плановими накопиченнями) планового року;

Пз – прибуток від зданих БМР замовникам у плановому періоді.

Завдання 1 (до теми 3). Скласти розрахунок кошторису витрат на виробництво і визначити планову собівартість виконаних БМР (табл. 1.1).

Планову собівартість БМР (Сп) розраховують за формулою

$$Сп = С - (Пн + Е отз) \quad (1.3)$$

де С – кошторисна вартість виробництва робіт;

Пн – планові накопичення;

Е отз – економія від організаційно-технічних заходів.

Таблиця 1.1 – Розрахунок планової собівартості БМР

Показники (статті витрат)	План на рік	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6
1 Прямі витрати	276 746	63 651,6	69 186,5	73 060,9	70 847
у тому числі:					
Матеріали, 65%					
Основна заробітна плата, 15%					
Витрати на експлуатацію будівельних машин і механізмів, 20%					
2 Накладні витрати	15 549	3 268	3 887	3 859	4 535
3 Разом прямих і накладних витрат					
4 Планові накопичення, 25%					
5 Разом витрат по кошторисній вартості	380 000	87 000	95 000	100 000	98 000

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6
6 Зниження собівартості від ОТЗ у відсотках до обсягу БМР		5,98	12,82	10	9,29
7 Загальна сума економії виконаних БМР					
у відсотках до обсягу БМР					
8 Планова собівартість					

Завдання 2. Розрахувати розмір прибутку від реалізації закінчених технологічних етапів, комплексів і об'єктів.

Таблиця 1.2 – Розрахунок прибутку від реалізації будівельної продукції

Показник, тис. грн.	План на рік	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6
1 Обсяг робіт, що належать до здачі замовнику у плановому році	368 550	85 520	92 900	98 590	91 540
в тому числі НЗВ					
а) БМР, у складі НЗВ на початок року	7 900	7 000	9 00	-	-
б) БМР, виконані у поквартально					
I кв.	87 000	78 520	8 480		
II кв.	95 000		83 520	11 480	
III кв.	100 000			87 110	12 890
IV кв.	78 650				78 650
2 Прибуток у складі БМР, що здаються замовнику залежно від періоду виконання					
а) БМР, виконані до початку планового року (12,95 %)					
б) БМР, що будуть виконані у плановому році по кварталах:					
I кв.					
II кв.					
III кв.					
IV кв.					

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6
3 Разом прибуток від здачі БМР					
4 НЗВ на кінець планового року (кварталу)					
5 Нереалізований прибуток у складі НЗВ					

2 ПЛАНУВАННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ

У фінансовому плані БМП відображаються витрати на капітальні вкладення і джерела їх фінансування. Важливе місце серед джерел фінансування за рахунок власних коштів будівельного підприємства, що спрямовуються на фінансування капітальних вкладень, займають амортизаційні відрахування, призначені для повного відновлення основних засобів.

Сума амортизаційних відрахувань визначається відповідно до П(с)БО 7 «Основні засоби».

Планова сума амортизації розраховується таким чином:

а) діючі основні засоби, що знаходяться на балансі на початок планового періоду, розподіляють по групах відповідно до чинного законодавства і визначають їх вартість;

б) розраховують середньорічну вартість основних основних, що повинні бути введені, і засоби, які вибудуть;

в) визначають середньорічну вартість (O_{cp}) усіх основних засобів:

$$O_{cp} = O_{cp}(a-1) - O_{cp \text{ виб.}} + O_{cp \text{ введ.}}, \quad (2.1)$$

де $O_{cp}(a-1)$ – середньорічна вартість основних засобів у звітному періоді;

$O_{cp \text{ виб.}}$, $O_{cp \text{ введ.}}$ – середньорічна вартість основних засобів відповідно, що належать до списання і введення у плановому періоді;

$$\text{Оср.введ.}(виб) = (\text{О I кв.}10,5 + \text{О II кв.}7,5 + \text{О III кв.}4,5 + \text{О IV кв.}1,5) \backslash 12, \quad (2.2)$$

де О I кв., О II кв., О III кв., О IV кв. – вартість основних засобів, введених (вибулих) у відповідних кварталах планового року;

10,5; 7,5; 4,5; 1,5 - середній час дії (відсутності) фондів помісячно протягом року.

Завдання 3 (до теми 6). Визначити суму амортизаційних відрахувань і розподілити її за призначенням (табл. 2.1); знайдіть середньорічну вартість, призначених до введення основних засобів і розподілити її по кварталах (табл. 2.2); визначити середньорічну вартість призначених для вибуття основних засобів і розподілити її по кварталах(табл. 2.3); розрахувати середньоквартальну вартість основних засобів (табл. 2.4).

Таблиця 2.1–Розрахунок суми амортизації основних засобів

Показники, тис. грн.	План на рік	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6
1 Середньорічна вартість основних засобів на початок року	6 275	1 568,7	1 568,7	1 568,8	1 568,8
2 Середньорічна вартість основних засобів у плановому році					
Разом: 515					
у тому числі					
I кв. 132					
II кв. 119					
III кв. 103					
IV кв. 161					
3 Середньорічна вартість вибулих у плановому періоді основних засобів					
Разом : 280					
у тому числі					
I кв. 70					
II кв. 65					
III кв. 70					
4 кв. 75					

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6
4 Середньорічна вартість основних засобів з розподілом по кварталах					
5 Амортизаційні відрахування (14,2 %)					
у тому числі на формування фонду розвитку виробництва підприємства					

Таблиця 2.2 – Розрахунок середньорічної вартості введених основних засобів, тис. грн.

Термін введення (квартал)	Вартість введених засобів	Час експлуатації	Формула розрахунку	Середньорічна вартість	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
I кв.	132	10,5						
II кв.	119	7,5						
III кв.	103	4,5						
IV кв.	161	1,5						
Разом								

Таблиця 2.3 – Розрахунок середньорічної вартості вибулих основних засобів, тис. грн

Термін вибуття основних засобів (квартал)	Вартість вибулих основних засобів	Період вибуття, місяці	Формула розрахунку	Середньорічна вартість, тис.грн.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
I кв.	70	10,5						
II кв.	65	7,5						
III кв.	70	4,5						
IV кв.	75	1,5						
Разом	280							

Таблиця 2.4 – Розрахунок середньоквартальної вартості основних засобів, тис. грн

Квартали	Вартість основних засобів , тис. грн.				
	на початок кварталу	введені	вибули	на кінець кварталу	середньо-квартальна
I кв.	6 275	132	70		
II кв.		119	65		
III кв.		103	70		
IV кв.		161	75		
За рік	6 275	516	280		

Амортизація введених в експлуатацію основних фондів нараховується з 1-го числа місяця, наступного за місяцем їх придбання. По вибулих основних фондах нарахування амортизації не проводиться з 1-го числа місяця, наступного за місяцем вибуття.

Амортизаційні відрахування по кварталах розподіляють, виходячи з її середньорічної вартості основних фондів з урахуванням середньорічної вартості введених основних фондів за мінусом вибулих.

Одна з основних статей витрат у фінансовому плані - витрати на власні капітальні вкладення. При складанні фінансового плану суму капітальних вкладень беруть у розмірі, що включає встановлені норми накладних витрат і планових накопичень.

Джерела фінансування капітальних вкладень: прибуток, амортизація; банківські і бюджетні кредити; кошти від продажу акцій, внески громадян і юридичних осіб; бюджетні асигнування; беззворотні й благодійні внески.

Завдання 4 Скласти план фінансування капітальних вкладень на 200 р.

Таблиця 2.5 – План фінансування капітальних вкладень

Джерела, тис.грн.	Зміни по поточному кварталі		Річний план	У тому числі по кварталах			
	Збільшення	Зменшення		I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6	7	8
Бюджетні асигнування							
Централізовані кошти			257	52	65	73	67
Довгостроковий кредит,			8 200	1 600	1 900	2 200	2 500
Мобілізація (+)							
Імобілізація (-)							
У тому числі оборотні активи, зріст (+), Зниження (-)							
Разом коштів на фінансування							
Ліміт видачі позики на обладнання для об'єктів виробничого призначення							
Заборгованість по позиках							

3 ПЛАНУВАННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ДЛЯ ПОКРИТТЯ ПРИРОСТУ ОБОРОТНИХ КОШТІВ

Для визначення приросту нормативу власних оборотних коштів, передбаченого у балансі активів і пасивів будівельного підприємства, необхідно встановити потребу в нормованих оборотних коштах на плановий рік.

На будівельних підприємствах нормативи оборотних коштів визначають за такими елементами: основні матеріали, конструкції і деталі, інші матеріали, запасні частини, паливо, малоцінні й швидкозношувальні

предмети, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів. При розробці нормативу оборотних коштів слід користуватися Типовим порядком визначення норм запасів товарно-матеріальних цінностей від 15.06.1993 № 70.

У складі власних оборотних коштів ураховують сталі пасиви, що являють собою заборгованість будівельного підприємства, яка має постійний характер. Приріст нормативу власних оборотних коштів на плановий рік розраховують за формою, наведеною у таблиці 3.1.

Завдання 5 Провести розрахунок відрахувань від прибутку на приріст нормативу оборотних коштів (табл. 3.1)

Таблиця 3.1 – Розрахунок нормативу власних оборотних коштів

Показники, тис. грн.	План на рік	У тому числі			
		I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6
1 Норматив власних оборотних коштів на 1 січня планового року	82 760	X	X	X	X
2 Обсяг БМР на плановий рік	380000	87000	95000	100000	98000
3 Норма власних оборотних коштів з урахуванням прискорення обертання, %	22,0				
4 Норматив власних оборотних коштів на плановий рік (кінець кварталу)					
5 Приріст нормативу					

4 ПЛАНУВАННЯ ВИПЛАТ ПО ВІДСОТКАХ ЗА БАНКІВСЬКИЙ КРЕДИТ

У випадку, коли власного прибутку недостатньо для покриття потреби в оборотних коштах, підприємство бере банківську позику.

В умовах комерційної діяльності і для забезпечення господарського розрахунку банки будують кредитні відносини з підприємствами на договірній основі з додержанням таких принципів: строковості, платності, повернення, прямого характеру кредитування; переходу від об'єкта до суб'єкта кредитування з урахуванням оцінки платоспроможності суб'єкта в цілому.

Об'єктами кредитування можуть бути:

- матеріальні запаси і виробничі затрати;
- приріст нормативу оборотних коштів;
- витрати по незавершеному виробництву БМР;
- оплата придбання обладнання;
- експортні й імпорتنі контракти в зовнішньоекономічній діяльності.

Кредити можуть надаватися як під кредитні об'єкти і цілі, так і підприємству в цілому як суб'єктові кредитування.

Усі питання, пов'язані з визначенням умов видачі і повернення кредиту, взаємні, обов'язки сторін, їх економічна відповідальність за невиконання умов оговорюються у кредитній угоді. Для видачі кредиту під визначений об'єкт підприємство дає відомості про залишки цінностей і витрат, під які просять кредит, з вказівкою розміру власних джерел їх покриття (частина нормативу і дебіторської заборгованості, що відносяться до кредитованого об'єкта) і розрахунок оцінки платоспроможності підприємства.

Кредит (довгостроковий) на капітальні вкладення видають тільки за умови окупності кредитованого заходу і техніко-економічного обґрунтування кредиту з конкретизацією строків повернення.

Завдання 6 Провести розрахунок потреби в короткостроковому кредиті і плати за його використання (табл. 4.1).

Таблиця 4.1 – Розрахунок плати за кредит

Показники, тис. грн.	План на рік	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1	2	3	4	5	6
Позики на заготівлю товарноматеріальних цінностей					
1 Витрати на матеріали					
2 Однодобові витрати матеріалів					
3 Запас матеріальних цінностей при нормативі 65 діб					
4 Джерела покриття власними оборотними коштами у межах нормативу					
5 Потреба у кредиті					
6 Плата за кредит, відсотків річних					
Позики під НЗВ					
7 Обсяги НЗВ на кінець планового року					
8 Аванси замовників					
9 Потреба у кредиті					
10 Плата за кредит, відсотки річних					
11. Кредити під розрахункові документи	70	40	80	80	80
12. Плата за кредит, відсотків річних					
13. Кредити під інші цілі	1 000	800	1 000	1 100	1 100
14. Плата за кредит, відсотків річних					
15. Разом плата за кредит					

Завдання 7. Провести розрахунок плати за довгостроковий кредит за періодами виникнення заборгованості.

Таблиця 4.2 – Розрахунок плати за кредит

Показники, тис. грн.	План на рік	У тому числі			
		I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1 Позика, одержана до планового періоду	1 880				
2 Відсотки за користуванням позикою, одержаною до планового року (6 місяців)					
3 Відсотки за користування позикою у плановому році					
4 Довгострокові позики, одержані у плановому році	8 200	1 600	1 900	2 200	2 500
5 Відсотки за користування позикою, одержаною у плановому році					
у тому числі по кварталах					
I кв.					
II кв.					
III кв.					
IV кв.					
Разом:					
6 Плата за використання позикою при введенні основних фондів у листопаді планового року					

5 РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток - один з основних джерел видатків до бюджету, створення фондів економічного стимулювання, фінансового забезпечення потреб розширеного виробництва основних фондів і оборотних коштів і покриття інших планових витрат.

Завдання 8 Розподілити прибуток за напрямками використання

Таблиця 5.1 – Розрахунок розподілу прибутку підприємства

Показники, тис. грн.	План на рік	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
1 Прибуток від здачі БМР					
2 Інший прибуток					
3 Балансовий прибуток					
4 Видатки до бюджету					
5 Прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства					
5.1 Резервний фонд					
5.2 Фонд технічного та соціального розвитку:					
у тому числі					
Поповнення оборотних коштів					
Виплата відсотків за довгостроковими кредитами					
Капітальні вкладення					
5.3 Частина фонду споживання, що фінансується за рахунок прибутку					

6 ЗВЕДЕНИЙ БАЛАНС АКТИВІВ І ПАСИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Зведений баланс активів і пасивів підприємства складається з двох розділів : «Джерела коштів» і «Витрати і відрахування коштів».

За джерелами формування коштів надходження розподіляють на три групи:

- грошові надходження, що виступають у формі прибутку;
- внутрішні фінансові ресурси підприємства у вигляді: амортизаційних відрахувань, що надходять у складі виручки від зданих робіт на поточний рахунок підприємства, виручка від реалізації вибулого майна, що належить до основних засобів;

– зовнішні джерела: кредит банку, асигнування з бюджету.

Кошти, передбачені річним фінансовим планом, розподіляють за цільовим призначенням. Так, прибуток спрямовують на внески до бюджету податку на прибуток, створення резервного фонду і фондів економічного стимулювання, у тому числі на виплати відсотків за використання довгострокового кредиту.

Сума амортизаційних відрахувань – це джерело для фінансування капітальних вкладень. Приріст сталих пасивів спрямовують на покриття приросту нормативу оборотних коштів.

Завдання 9 Скласти зведений фінансовий план підприємства

Таблиця 6.1 – Зведений фінансовий план підприємства

Статті	Разом на рік	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
Джерела коштів					
1 Балансовий прибуток					
у тому числі виручка від реалізації вибулого майна					
2 Амортизація					
3 Довгострокові позики банку на фінансування капітальних вкладень					
4 Джерела формування державних капітальних вкладень					
5 Доходи від здачі обладнання в оренду, приріст сталих пасивів					
Разом надходжень:					
Витрати					
1 Державні капітальні вкладення					
2 Резервний фонд					

Продовження таблиці 6.1

1	2	3	4	5	6
3 Фонд розвитку виробництва					
у тому числі:					
3.1 За рахунок прибутку:					
Відсотки і повернення позики банку					
Покриття нестачі власних оборотних коштів					
Фінансування капітальних вкладень та інше					
3.2 Амортизаційні відрахування					
4 Фонд соціального розвитку					
5 Фонд споживання (за рахунок прибутку)					
6					
7					
8 Видатки до бюджету					
9 Приріст нормативу оборотних коштів, що покриваються за рахунок сталих пасивів.					
Разом витрат:					

Слід мати на увазі, що номенклатура наведених у таблиці 6.1 статей більш широка ніж цього потребують розрахунки.

Завдання 10. На базі звітних даних підприємства, де проходив виробничу практику або працює студент заочної форми навчання, необхідно провести аналіз його фінансового стану за останні три роки.

На підставі аналізу показників фінансового стану (табл. 6.2) студент повинен зробити висновок про перспективи зміни фінансового стану підприємства і оцінити вірогідність можливого банкрутства.

Таблиця 6.2 – Алгоритм розрахунку фінансових показників (коефіцієнтів)

Показник	Умовне позначення	Формула для розрахунку	Формула за кодами рядків нових форм фінансової звітності (з 2013 року)	Економічний зміст	Напрямок позитивних змін
1	2	3	4	5	6
1 Показники майнового стану					
1.1 Валюта балансу (майно підприємства), тис. грн.	ВБ	Ф. 1, р. 1300		Сукупна вартість активів підприємства	Збільшення (у більшості випадків)
1.2 Середня величина основних засобів, тис. грн.	$\overline{ОЗ}$	$\frac{\text{Ф. 1 р. 1010 (гр. 3 + гр. 4)}}{2}$			Збільшення
1.3 Фондоозброєність, тис.грн. / чол.	Φ_0	$\frac{\overline{ОЗ}}{Ч}$		Показує забезпеченість персоналу основними засобами; яка вартість основних засобів припадає на одного працівника	Збільшення
1.4 Фондовіддача основних фондів*	Φ_B	$\frac{ЧД(В)P}{\overline{ОЗ}}$	Ф. № 2, р. 2000/Ф. № 1, р. 1010	Показує ефективність використання основних фондів; яка величина доходу, отриманого від реалізації продукції, припадає на 1 грн., вкладену у основні фонди, що використовуються для виробництва цієї продукції	Збільшення

Продовження таблиці 6.2					
1.5 Частка основних засобів в активах	$Ч_{0.3}$	Первісна вартість основних засобів/Активи	Ф. № 1, р. 1011/Ф. № 1, р. 1300	Частка коштів, інвестованих в основні засоби, у валюті балансу	Зменшення за умов незмінних або зростаючих обсягів реалізації
1.6 Коефіцієнт зносу основних засобів	$К_{зн.0.3}$	Знос основних засобів/Первісна вартість основних засобів	Ф. № 1, р. 1012/Ф. № 1, р. 1011	Рівень фізичного зносу основних засобів	Зменшення
1.7 Коефіцієнт оновлення основних засобів	$К_{он.0.3}$	Збільшення за звітний період первісної вартості основних засобів / Первісна вартість основних засобів на кінець року	Ф. № 1 (збільшення по р. 1011) / Ф. №1; р. 1011 (гр.4)	Рівень фізичного оновлення основних фондів	Збільшення за умов виключення інфляційного фактора
1.8 Коефіцієнт мобільності активів	$К_{моб.}$	Оборотні (мобільні) активи / Необоротні активи	Ф. № 1, р. 1195 + р. 1200/Ф. № 1, р. 1095	Скільки обігових коштів припадає на одиницю необоротних; потенційна можливість перетворення активів у ліквідні кошти	Збільшення; рекомендований рівень $К_{моб.} \geq 5$
2 Показники ділової активності					
2.1 Оборотність активів (обороті), ресурсвід-дача, коефіцієнт трансформації*	$К_{тр.}$	ЧД(В)Р / Активи	Ф. № 2, р. 2000/Ф. № 1, р. 1300	Скільки отримано чистої виручки від реалізації продукції на одиницю коштів, інвестованих в активи	Збільшення
2.2 Коефіцієнт оборотності обігових коштів (обороті) *	$К_{об. кошт.}$	ЧД(В)Р / Обігові кошти	Ф. № 2, р. 2000/Ф. № 1, р. 1300	Кількість оборотів обігових коштів за період; скільки виручки припадає на одиницю обігових коштів	Збільшення
2.3 Період одного обороту обігових коштів (днів)	$T_{об.}$	360 / $К_{об. кошт.}$		Середній період від витрачення коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію	Зменшення

Продовження таблиці 6.2					
2.4 Коефіцієнт оборотності запасів (обороті)*	$K_{об. зап.}$	Собівартість реалізації / Середні запаси	$\Phi. \text{ № 2, (р. 2050 + р.2130 + р.2150) / } \Phi. \text{ № 1, р. 1100}$	Кількість оборотів коштів, інвестованих у запаси	Збільшення
2.5 Період одного обороту запасів (днів)	$T_{1 об.}$	$360 / K_{об. зап.}$		Період, протягом якого запаси трансформуються в кошти	Зменшення, якщо
2.6 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороті)*	$K_{об. д. з}$	ЧД(В)Р / Середня дебіторська заборгованість	$\Phi. \text{ № 2, р. 2000 / } \Phi. \text{ № 1, р. 1125 + р. 1130 + р.1135 + р. 1155}$	У скільки разів виручка перевищує середню дебіторську заборгованість	Збільшення
2.7 Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	$T_{пог. д. з.}$	$360 / K_{об. д. з}$		Середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення	Зменшення
2.8 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (обороті)*	$K_{об. кр. з}$	ЧД(В)Р / Поточні зобов'язання	$\Phi. \text{ № 2, р. 2000 / } \Phi. \text{ № 1, р. 1695}$	У скільки разів виручка перевищує середньорічну кредиторську заборгованість	Збільшення
2.9 Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	$T_{пог. кред. з.}$	$360 / K_{об. кр. з}$		Середній період сплати підприємством кредиторської заборгованості	Зменшення
2.10 Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)*	$K_{об. в.к.}$	ЧД(В)Р/ВК	$\Phi. \text{ № 2, р. 2000 / } \Phi. \text{ № 1, р. 1495}$	Скільки чистої виручки від реалізації продукції припадає на одиницю власного капіталу	Збільшення
3 Показники рентабельності					
3.1 Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування*	$R_{акт. зв. д.}$	Прибуток від звичайної діяльності/Активи	$\Phi. \text{ № 2, р. 2290 / } \Phi. \text{ № 1, р. 1300}$	Скільки прибутку від звичайної діяльності припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи	Збільшення

Продовження таблиці 6.2					
3.2 Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком*	$R_{\text{акт.ч.п.}}$	Чистий прибуток / Активи	Ф. № 2, р.2350/ Ф. № 1, р. 1300	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю інвестованих в активи коштів	Збільшення
3.3 Рентабельність власного капіталу*	$R_{\text{в.к.}}$	Чистий прибуток/Власний капітал	Ф. № 2, р.2350/ Ф. № 1, р. 1495	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу	Збільшення
3.4 Рентабельність виробничих фондів*	$R_{\text{в.ф.}}$	Чистий прибуток/Виробничі фонди	Ф. № 2, р.2350/ Ф. № 1, р. 1011 + + р. 1100	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю вартості виробничих фондів	Збільшення
3.5 Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	$R_{\text{приб.р.}}$	Прибуток від реалізації/ЧД(В)Р	Ф. № 2, р. 2000 - (р. 2050 + р. 2130 + р. 2150) / Ф. № 2, р. 2000	Скільки припадає прибутку від реалізації на одиницю виручки	Збільшення
3.6 Рентабельність витрат	$R_{\text{витр}}$	Прибуток від реалізації / витрати на виготовлення і реалізацію продукції	Ф. № 2, р. 2000 - (р. 2050 + р. 2130 + р. 2150) / Ф. № 2, р. 2050 + р. 2130 + р. 2150	Скільки прибутку від реалізації припадає на одиницю витрат на виготовлення і реалізацію продукції	Збільшення
3.7 Коефіцієнт реінвестування	$K_{\text{реін.}}$	Нерозподілений прибуток / Чистий прибуток	Ф. № 1, збільшення по р. 1420/ Ф. № 2, р.2350	Скільки чистого прибутку капіталізовано; скільки чистого прибутку спрямовано на збільшення власного капіталу	Збільшення
3.8 Період окупності капіталу	$T_{\text{ок.кап.}}$	Активи / Чистий прибуток	Ф. № 1, р. 1300/ Ф. № 2, р.2350	За який період кошти, що інвестовані в активи, будуть компенсовані чистим прибутком	Зменшення

Продовження таблиці 6.2					
3.9 Період окупності власного капіталу	$T_{\text{ок.вл.кап.}}$	Власний капітал/Чистий прибуток	Ф. № 1, р. 1495/Ф. № 2, р.2350	За який період власний капітал буде компенсо-ваний чистим прибутком	Зменшення
4 Показники фінансової стійкості					
4.1 Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	P_k	(Власний капітал + довгострокові зобов'язання – необоротні активи) або (оборотні активи – короткострокові зобов'язання)	Ф. № 1, р. 1495 + + р. 1595 – - р. 1095 або ф. № 1, р. 1195 – 1695	Оборотні активи, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань. Наявність P_k означає не лише здатність платити поточні борги, а й можливість розширити виробництво	Збільшення
4.2 Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	$K_{з.в.к}$	Власні обігові кошти / Оборотні активи	P_k /ф. № 1, р. 1195	Абсолютна можливість перетворення активів у ліквідні кошти	Збільшення;
5.4 Маневреність робочого капіталу	$M_{р.к}$	Запаси/Робочий капітал	Ф. № 1, р. 1100/ P_k	Частка запасів, тобто матеріальних, виробничих активів у власних обігових коштах; обмежує свободу маневру власними коштами	Зменшення;
5.4 Маневреність власних обігових коштів	$M_{в.о.к}$	Кошти / Власні обігові кошти	Ф. № 1 р. 1165/ P_k	Частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах; забезпечує свободу фінансового маневру	Збільшення

Продовження таблиці 6.2					
4.5 Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	$K_{\text{заб.в.о.к.}}$	Власні обігові кошти / Запаси	$P_{\text{к}}/\Phi. \text{ № 1, р. 1100}$	Наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені довгостроковими стабільними джерелами фінансування	Збільшення
5.4 Коефіцієнт покриття запасів	$K_{\text{покр. зап.}}$	“Нормальні” джерела покриття запасів / Запаси	$\Phi. \text{ № 1 (р. 1495 - 1095 + 1595 + 1600 + 1610) / } \Phi. \text{ № 1, р. 1100}$	Скільки на одиницю коштів, що вкладені в запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго та короткострокових зобов'язань	Збільшення
5.4 Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$K_{\text{авт.}}$	Власний капітал/Пасиви	$\Phi. \text{ № 1, р. 1495/ } \Phi. \text{ № 1, р. 1900}$	Характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів; його незалежність від позикових джерел	Збільшення;
4.8 Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{\text{фін. зал.}}$	$1 - K_{\text{авт.}}$		Ступінь залежності підприємства від зовнішніх зобов'язань	Зменшення
4.9 Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	$K_{\text{ман. в. к.}}$	Власні обігові кошти /Власний капітал	$P_{\text{к}}/\Phi. \text{ № 1, р. 1495}$	Частка власних обігових коштів у власному капіталі	Збільшення;
4.10 Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$K_{\text{конц. п. к.}}$	Позиковий капітал/Пасиви	$\Phi. \text{ № 1, р. 1595 + р. 1695 + р. 1700/ } \Phi. \text{ № 1, р. 1900}$	Характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів; скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел	Зменшення
4.11 Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	$K_{\text{ф. с.}}$	Власні кошти/Позичені кошти	$\Phi. \text{ № 1, р. 1495/ } \Phi. \text{ № 1, р. 1595 + р. 1695 + р. 1700}$	Забезпеченість заборгованості власними коштами; перевищення власних коштів над позиковими свідчить про фінансову стійкість підприємства	$K_{\text{ф. с.}} > 1$

Продовження таблиці 6.2					
4.12 Показник фінансового левериджу	$K_{\text{фін.лев.}}$	Довгострокові зобов'язання / Власні кошти	Ф. № 1, р. 1595 / Ф. № 1, р. 1495	Характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань. Збільшення свідчить про підвищення фінансового ризику	Зменшення; $K_{\text{фін.лев.}} < 0,25$
5.4 Коефіцієнт фінансової стійкості	$K_{\text{фін.ст.}}$	Власний капітал + довгострокові зобов'язання / Пасиви	Ф. № 1, р. 1495 + р. 1595 / Ф. № 1, р. 1900	Частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі	$K_{\text{фін.ст.}} = 0,85-0,90$
5 Показники ліквідності (платоспроможності)					
5.1 Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$K_{\text{покр.}}$	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	Ф. № 1, р. 1195 / Ф. № 1, р. 1695	Характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року	Збільшення; $K_{\text{покр.}} = 1-0,5$
5.2 Коефіцієнт ліквідності швидкої	$K_{\text{шв.лікв.}}$	Оборотні активи – Запаси / Поточні зобов'язання	Ф. № 1, р. 1195 – р. 1100 / Ф. № 1, р. 1695	Скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів	Збільшення $K_{\text{шв.лікв.}} = 0,7-0,8$
5.3 Коефіцієнт ліквідності абсолютної	$K_{\text{абс.лікв.}}$	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	Ф. № 1, р. 1165 / Ф. № 1, р. 1695	Характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість	Збільшення; $K_{\text{абс.лікв.}} = 0,2-0,35$
5.4 Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	$K_{\text{деб / кред.}}$	Дебіторська заборгованість / Поточна кредиторська заборгованість	Ф. № 1, сума р. 1125-1155) / Ф. № 1, р. 1695	Здатність розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року	$K_{\text{деб / кред.}} = \geq 1$

Закінчення таблиці 6.2					
6 Позиція підприємства на ринку цінних паперів					
6.1 Доход на акцію	$D_{ак}$		Ф. № 2, р.2610	Скільки чистого прибутку припадає на одну просту акцію	Збільшення
6.2 Дивіденд на акцію	$D_{ив.ак}$		Ф. № 2, р. 2650	Сума оголошених дивідендів, що припадає на одну акцію	Збільшення
6.3 Коефіцієнт котирування акцій	$K_{к.а.}$	Ринкова ціна акції/Номінальна ціна акції	Дані ринку цінних паперів/Дані структури статутного фонду (кількість акцій за номіналом)	Відхилення ринкової ціни акції від номінальної (облікової)	Збільшення
6.4 Ціна акції	C_a	Ринкова ціна акції / Доход на акцію	Дані ринку цінних паперів/Ф. № 2, р. 2610	Інвестиційна привабливість акції; умовний термін окупності поточної вартості акції	Темпи підвищення ринкової ціни мають випереджати темпи збільшення дохідності
6.5. Дивідендна доходність акції	D_d	Дивіденд на акцію/Ринкова ціна акції	Ф. № 2, р. 2650/Дані ринку цінних паперів	Поточна рентабельність інвестованого в акцію капіталу	Збільшення

. Ф 1 – Форма № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан).

Ф 2 – Форма № 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід).

3. гр.3, 4 – графа 3, 4. Відповідно (3 і 4 стовпчики Балансу)

У формулах, де використовуються дані з форми №1 та форми № 2, дані з форми № 1 «Баланс» беруться середні за рік шляхом додавання значення показника на початок звітного періоду і на кінець звітного періоду та ділення на два.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посібник / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – 3-е вид., випр. і допов. – Київ : Знання-Прес, 2009. – 299 с.
2. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навчальний посібник / М. М. Бердар. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – Київ : Видавець Паливода А. В., 2012. – 464 с.
3. Гриб С. В. Фінанси підприємств в таблицях, схемах та тестах : навч. посібник / С. В. Гриб, І. О. Болкунов. – [2-е вид., перероб. та доп.]. – Львів: Магнолія, 2013. – 330 с.
4. Фінанси підприємств: навч. посібник / М. О. Данилюк, І. Г. Фадєєва, Н. Я. Спасів та ін. – Івано-Франківськ : ФНТУНГ, 2016. – 273 с.
5. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств : навч. посібник / О. О. Непочатенко. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
6. Фінанси підприємств / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. – Київ : КНЕУ, 2011. – 552 с.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

*(для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання
зі спеціальності 071–Облік і оподаткування)*

Укладач **ГОРДІЄНКО Наталія Іванівна**

Технічний редактор *В. Г. Шалда*

Відповідальний за випуск *Г. І. Кизилов*

Комп'ютерне верстання *Н. І. Гордієнко*

План 2016, поз. 324М

Підп. до друку 30.01.2019. Формат 60 x 84/16.

Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 1,0

Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.